

บทที่ 7

ข้อจำกัดของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ในการ
พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้า

ในบทนี้จะเป็นการสรุปย่อเกี่ยวกับสิ่งซึ่งศึกษามาตั้งแต่ต้น เพื่อจะนำไปสู่ข้อสรุปว่า
วิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ จะมีข้อจำกัดอย่างไรในการ
พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้า ผู้เขียนจะสรุปตามลำดับขั้นดังนี้

ก. มูลบท (assumption) และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของสังคมนิยม
ทางวิทยาศาสตร์

สังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์มีมูลบทว่า สิ่งซึ่งสังเกตด้วยประสาทสัมผัสไม่ได้
แต่พิสูจน์ได้ตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง ดังนั้นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ให้
ความรู้แก่เราได้ และวิธีการทางวิทยาศาสตร์นำเราไปสู่การรู้ถึงสิ่งซึ่งสังเกตไม่ได้ ผู้เขียน
กล่าวถึงวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของกลุ่มนี้แล้วในบทที่ 3 เราได้เห็นมาแล้วว่าในการ
ประเมินหรือพิสูจน์สนับสนุนทฤษฎีวิทยาศาสตร์ กลุ่มนี้ใช้เกณฑ์ใหญ่ ๆ 2 อย่าง คือ เกณฑ์เชิง
ประจักษ์ (empirical criterion) และเกณฑ์ทางเหตุผล (rational criterion)
สำหรับเกณฑ์ทางเหตุผลคือ การพิจารณาความเรียบง่าย ความสอดคล้องระหว่างทฤษฎี ฯลฯ
แต่เกณฑ์ทางเหตุผลอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์สนับสนุนทฤษฎี ทฤษฎีจะผ่านการพิสูจน์
สนับสนุนก็คือ เมื่อมันผ่านเกณฑ์เชิงประจักษ์ด้วย

ส่วนเกณฑ์เชิงประจักษ์ ก็คือ การดูความสอดคล้องของทฤษฎีกับข้อมูลทาง
การสังเกต นั่นคือ ทฤษฎีสามารถอนุมานไปสู่เหตุการณ์ซึ่งเราทดสอบให้ด้วยประสบการณ์
ทางผัสสะ อย่างไรก็ตาม เราเห็นแล้วว่า การเก็บข้อมูลมีการสมมติล่วงหน้า (presup-
pose) ถึงหลักการและทฤษฎีบางอย่างอยู่ด้วย นั่นคือ ข้อเท็จจริงจากการสังเกตจะต้อง
ผ่านการตีความมาแล้ว ดังนั้นจึงเกิดคำถามจากกลุ่มสัมพัทธนิยมว่า ในเมื่อข้อเท็จจริงถูกมอง
โดยผ่านกรอบทฤษฎี มันจะสามารถถูกนำไปสนับสนุนทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งได้อย่างไร ถ้าหากมี

ทฤษฎี 2 ทฤษฎีที่ขัดแย้งกัน เราจะใช้ข้อเท็จจริงตัดสินได้อย่างไรว่าทฤษฎีใดถูก ผู้เขียนได้แสดงทัศนะของไอเซียร์ในการแย้งทัศนะของกลุ่มสหัตถนิยมแล้ว (ดูหน้า 22) ไอเซียร์ยกตัวอย่างการมองลูกตุ้มแกว่ง (pendulum) ด้วยทัศนะแบบกาลิเลโอ และแบบอริสโตเติล ว่าเปรียบเทียบกันได้ ถ้ามองว่าทัศนะของกาลิเลโอขัดแย้งกับทัศนะของอริสโตเติล ก็แสดงว่ามีพื้นฐานทั่วไปทางประสบการณ์ที่จะใช้เปรียบเทียบระหว่างทัศนะทั้งสอง (ดูหน้า 22) ไอเซียร์ ร่วมกับนักสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ถือว่าประสบการณ์ทางผัสสะจะเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าถึงความจริงเกี่ยวกับโลกภายนอกตัวเรา และประสบการณ์ทางผัสสะนี้จะเป็นพื้นฐานที่มั่นคงในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้ในบทที่ 6) อย่างไรก็ตาม เราเห็นแล้วว่าในการที่ประสบการณ์ทางผัสสะจะบอกอะไรแก่เราได้ มันจะต้องถูกจำแนกประเภท (หรืออาจกล่าวได้ว่า ถูกตีความ) เสียก่อน ข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ เช่น "มีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของฉัน" จะผ่านการจำแนกประเภทแล้วในการจำแนกประเภทนี้ เราจะต้องมีการสมมติล่วงหน้าว่า มีวัตถุกายภาพที่คงทนอยู่ภายนอกตัวเรา กล่าวคือ เราต้องสมมติล่วงหน้าว่า มีโต๊ะอยู่ภายนอกตัวเรา และโต๊ะนั้นทำให้เรามีประสบการณ์ทางผัสสะเกี่ยวกับมัน (กล่าวคือ โต๊ะตัวนั้นทำให้มีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของฉัน) สิ่งหนึ่งภายในประสบการณ์ทางผัสสะของเราซึ่งสะท้อนให้เราคิดว่ามีโต๊ะ (ซึ่งเป็นวัตถุคงทน) อยู่ภายนอกตัวเรา ก็คือ การที่เราสามารถกลับไปพบโต๊ะอีกในลักษณะที่สม่ำเสมอ เช่น เมื่อเราหันกลับไปทางทิศซึ่งเราคิดว่าโต๊ะนั้นตั้งอยู่ เราก็จะเห็นภาพของโต๊ะตัวนั้น ว่ามีรูปร่างที่แน่นอน มีสีที่เหมือนเดิม เมื่อเข้าไปใกล้จะรู้สึกแข็งเหมือนเดิม ฯลฯ นั่นคือ การมีแบบแผนที่สม่ำเสมอในประสบการณ์ของเรานั้นเองที่สะท้อนให้เราคิดว่า มีวัตถุกายภาพที่คงทนอยู่ภายนอกตัวเรา เนื่องจาก การจำแนกประสบการณ์ทางผัสสะต้องมีการสมมติล่วงหน้าถึงการมีอยู่ของวัตถุที่คงทน ข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะ เช่น "มีภาพของโต๊ะในสายตาของฉัน" จะไม่สนับสนุน ข้อความเกี่ยวกับความเป็นจริง เช่น "มีโต๊ะอยู่" โดยตรงและทันทีทันใด แต่ข้อความว่า "มีโต๊ะอยู่" จะอธิบายข้อความเกี่ยวกับประสบการณ์ทางผัสสะที่ว่า "มีภาพของโต๊ะปรากฏในสายตาของฉัน" และข้อความเกี่ยวกับความเป็นจริง ("มีโต๊ะอยู่") จะได้รับการสนับสนุนถ้าหากมันผ่านเกณฑ์การอธิบายที่ดี (ดูหน้า 125-127)

ไอเซียร์กล่าวว่า ข้อความเกี่ยวกับความเป็นจริงในระดับนี้ หรือเราเรียกว่าข้อความสังเกต (observation statement) เหล่านี้ เช่น "มีโต๊ะอยู่" "นี่คือโต๊ะ"

"นี่คือแก้ว" ฯลฯ จะเป็นข้อความพื้นฐาน (basic statement) ซึ่งใช้เป็นพื้นฐานในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพราะข้อความเหล่านี้จะเป็นข้อความซึ่งได้รับการเห็นพ้องจากทุก ๆ คน ถ้าข้อความเหล่านี้ไม่ได้รับความเห็นพ้องกัน จะเป็นการยากที่มนุษย์จะติดต่อสื่อสารกันได้ และข้อความพื้นฐานเหล่านี้เอง เป็นจุดซึ่งภาษาของเราเชื่อมโยงใกล้ชิดที่สุดกับโลก และเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าไปเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอื่น จากปรากฏการณ์ที่สามารถสังเกตได้นี้เอง ที่นำเราไปสู่การหาทฤษฎีวิทยาศาสตร์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เราสังเกตได้

สิ่งหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นในขั้นนี้คือ อะไรที่ทำให้วิทยาศาสตร์ประสบความสำเร็จ เริ่มต้นจากประสบการณ์ทางผัสสะซึ่งเป็นพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ เราจะพบว่า สิ่งหนึ่งภายในประสบการณ์ทางผัสสะของเราซึ่งทำให้เรามีความรู้เกี่ยวกับสิ่งภายนอกตัวเราก็คือ การมีแบบแผนที่สามารถสัมผัสภายในประสบการณ์นั้น ตัวอย่างเช่น ในเรื่องของกรณีประสบการณ์กับโต๊ะ เราจะพบว่า เราสามารถคาดหวังได้ว่าจะกลับไปพบโต๊ะนั้นอีกในวิถีทางที่แน่นอน เช่น เราจะรู้ว่า จะกลับไปพบโต๊ะในลักษณะใด การที่เรามีประสบการณ์กับโต๊ะในลักษณะสัมผัสได้ เป็นเพราะว่า โตะนั้นจะมีคุณสมบัติเชิงแนวโน้ม (dispositional property) ซึ่งจะแสดงผลที่แน่นอนออกมา เรากล่าวในบทที่ 6 (ดูหน้า 130) แล้วว่า ถ้าหากไม่มีความสัมผัสภายในประสบการณ์ทางผัสสะ จะเป็นไปไม่ได้ที่เรจะมีความรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ของสิ่งใดเลย และเราจะหาความรู้อะไรไม่ได้ เช่น ถ้าหากชาวที่เรากินวันนี้ พบว่าทำให้อิ่ม แต่พุงนี้กลับเป็นพิษ วันต่อไปทำให้โตผิดปกติ โดยคุณสมบัติของชาวเปลี่ยนไปมาตลอดเวลา และถ้าหากทุก ๆ สิ่งที่เราสัมผัสเปลี่ยนไปตลอดเวลา เราจะไม่สามารถหาเอกลักษณ์ของอะไรได้เลย เราจะไม่รู้ว่าจะดำเนินชีวิตอย่างไร แต่เนื่องจากการที่สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเรามีคุณสมบัติที่สัมผัสได้เอง เราจึงมีความรู้เกี่ยวกับมันได้

จากการที่ปรากฏการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเรามีความสัมผัสได้เอง นักวิทยาศาสตร์จึงสามารถค้นพบกฎธรรมชาติหรือทฤษฎี เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่สัมผัสได้เหล่านี้ได้ นอกจากนี้ สิ่งที่สังเกตไม่ได้ด้วยประสาทสัมผัสที่กล่าวไว้ในทฤษฎี เช่น อะตอม ฯลฯ ยังเป็นสิ่งที่มีความสัมผัสได้ จากความสัมผัสได้เองทำให้เราสามารถทำนาย

เหตุการณ์ในอนาคตจากทฤษฎีเพื่อรอการทดสอบได้ การที่กฎหรือทฤษฎีสามารถทำนายเหตุการณ์ในอนาคตเพื่อนำมาทดสอบได้นี้เอง เรากล่าวว่า ทฤษฎีสามารถได้รับการทดสอบอย่างอิสระ (independently testable) และการที่ทฤษฎีสามารถได้รับการทดสอบอย่างอิสระ เป็นเกณฑ์สำคัญอย่างหนึ่งในการยอมรับว่าทฤษฎีนั้นเป็นคำอธิบายที่ติดตามทัศนะของโอเชียร์ (คูหน้า 125) และทำให้เรามั่นใจในทฤษฎีนั้น

ต่อไปนี้จะสรุป วิธีการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าของนักปรัชญาที่กล่าวมาในวิทยานิพนธ์ และชี้ถึงปัญหาทางประการ

ข. วิธีการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าตามทัศนะของสวินเบอร์น

ตามที่ได้พิจารณาทัศนะของสวินเบอร์นมาแล้วในบทที่ 4 จะเห็นได้ว่าสวินเบอร์นพยายามที่จะพิสูจน์สนับสนุนสมมติฐานเกี่ยวกับความมีอยู่ของพระเจ้าจากหลักฐานซึ่งได้รับจากประสบการณ์ทางผัสสะ กล่าวคือ ความมีอยู่ของเอกภพ (ซึ่งเป็นหลักฐานประเภทเดียวกับที่ใช้สนับสนุนทฤษฎีวิทยาศาสตร์) แต่เราก็เห็นแล้วว่าสมมติฐานดังกล่าวเกี่ยวกับพระเจ้าไม่สามารถนำไปสู่การทำนายอนาคตที่เราจะสามารถทดสอบได้อย่างอิสระ ดังนั้น การพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าตามแบบสวินเบอร์นยังขาดความน่าเชื่อถือ เกณฑ์ที่สวินเบอร์นใช้อย่างมากในการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าคือ เกณฑ์ความเรียบง่าย ซึ่งผู้เขียนได้แสดงข้อวิจารณ์เกี่ยวกับข้อบกพร่องของการใช้เกณฑ์นี้เพียงประการเดียวในการพิสูจน์สนับสนุนความมีอยู่ของพระเจ้าแล้วในตอนท้ายบทที่ 4

ผู้เขียนเห็นว่า ถ้าหากพระเจ้าทรงดำรงอยู่จริง และทรงมีคุณลักษณะดังที่สวินเบอร์นกล่าวมา (ซึ่งเป็นคุณลักษณะซึ่งเขาเห็นว่าเป็นที่ยอมรับทั่วไป) กล่าวคือ ทรงมีสรรพเดช สรรพญาณ ทรงสร้างทุกสิ่งทุกอย่าง ฯลฯ จะเป็นการยากที่จะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์สนับสนุนความมีอยู่ของพระองค์ เราเห็นมาแล้วจากข้อสรุปในหัวข้อ ก. ว่า การที่วิธีการทางวิทยาศาสตร์ประสบความสำเร็จในการให้ความรู้แก่เรา เพราะว่สิ่งซึ่งวิทยาศาสตร์ศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นสิ่งที่เราสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสที่ดี หรือสิ่งซึ่งสังเกตไม่ได้ด้วยประสาทสัมผัสที่ดี จะมีความสม่ำเสมอ อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์บางอย่าง ในกรณีของสิ่งซึ่งสังเกตไม่ได้ เช่น อิลECTRON ทฤษฎีเกี่ยวกับอิลECTRONจะกล่าวถึงกฎเกณฑ์บางอย่างของมัน ดังนั้นเราจะรู้ว่า ถ้าหากมีเงื่อนไขเช่นนั้นเช่นนี้เกิดขึ้น จะทำให้

มันแสดงพฤติกรรมบางอย่างออกมา ซึ่งเราจะสังเกตได้ช่วยประสาทสัมผัส และจากการที่
 ทฤษฎีสามารถทำนายเหตุการณ์เฉพาะซึ่งทดสอบได้นี้เอง ทำให้ทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตไม่ได้
 มีความน่าเชื่อถือ แต่จากคุณลักษณะของพระเจ้า เราจะเห็นว่าพระองค์ทรงไร้ข้อจำกัด
 ไม่ทรงอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ใด ๆ เราจึงไม่สามารถรู้ว่าภายใต้เงื่อนไขใด พระองค์จะทรง
 กระทำสิ่งใด ดังนั้น เราไม่รู้ว่าจะทดสอบความมีอยู่ของพระองค์ได้อย่างไร นอกจากนี้
 สวินเบอร์นเองเห็นว่า เราไม่สามารถให้คำอธิบายเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของพระเจ้าได้
 เช่น เราไม่สามารถอธิบายว่า ปัจจัยอะไรทำให้พระเจ้าทรงดำรงอยู่ ฯลฯ ความมีอยู่
 ของพระเจ้าเป็นข้อเท็จจริงดิบ (brute fact) ดังนั้น เราไม่มีทฤษฎีที่จะอธิบายการ
 ดำรงอยู่ของพระเจ้าว่าทรงดำรงอยู่อย่างไร ทรงใช้พลังอำนาจอย่างไร ฯลฯ เราจึงไม่
 สามารถทำนายเหตุการณ์เกี่ยวกับพระเจ้าในอนาคตเพื่อรอการทดสอบได้

เพราะฉะนั้น เราจะสรุปข้อจำกัดของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของ
 สังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ ในการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าได้ว่า เนื่องจากวิธีการทาง
 วิทยาศาสตร์ ใช้หาความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในธรรมชาติ (และเราเห็นแล้วว่า ความ
 สัมพันธ์ในธรรมชาติเป็นเงื่อนไขทำให้เราหาความรู้ได้) แต่ สมมติฐานเกี่ยวกับพระเจ้า
 เสนอภาพของสิ่งซึ่งไม่อยู่ภายใต้เกณฑ์ใด ๆ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่เราจะใช้วิธีการทาง
 วิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์สนับสนุนความมีอยู่ของพระองค์

ค. ทัศนะของบาร์เบอร์และโคลสัน

ในการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าตามแบบของสวินเบอร์นอาจกล่าวได้ว่า
 เป็นการพิสูจน์สนับสนุนความมีอยู่ของพระเจ้าด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยตรง กล่าวคือ
 ใช้หลักฐานที่ได้จากประสบการณ์ทางผัสสะ (ซึ่งเป็นหลักฐานประเภทเดียวกับที่ใช้ในวิทยา-
 ศาสตร์) ในการสนับสนุนความมีอยู่ของพระเจ้า แต่ความคิดของบาร์เบอร์และโคลสันที่ยก
 มาในบทที่ 5 ไม่ได้เป็นการแสดงการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์
 โดยตรงเหมือนกับที่สวินเบอร์นพยายามทำ แต่บาร์เบอร์และโคลสัน (รวมทั้งนักปรัชญาอีก
 บางคนซึ่งไม่ใช่ยกมากล่าว) พยายามปกป้องวิธีการทางศาสนา (ซึ่งเป็นวิธีที่จะเข้าถึง
 ความมีอยู่ของพระเจ้า) ว่า มีความน่าเชื่อถือ โดยอ้างว่า วิธีการทางศาสนาก็ใช้หลักการ
 เกี่ยวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการหาความรู้เกี่ยวกับพระเจ้า กลุ่มนี้พยายามวิเคราะห์ว่า

วิธีการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางศาสนามีความคล้ายคลึงกัน แต่เดิมเราคิดกันว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์ต่างจากศาสนา เนื่องจากคิดกันว่า วิทยาศาสตร์เป็นการหาความรู้โดยเริ่มจากการเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงบริสุทธิ์ ไม่ผ่านการตีความใด ๆ จากนั้นวิทยาศาสตร์ หลัจากนั้นก็สรุปขึ้นเป็นกฎ ดังนั้น วิทยาศาสตร์จึงมีความเป็นวัตถุวิสัยอย่างเข้มงวด (strong objectivity) ในแง่ที่ไม่มีจินตนาการและทัศนคติของนักวิทยาศาสตร์เข้าเกี่ยวข้องในการรวบรวมข้อมูลและสร้างกฎ ส่วนศาสนาเป็นเรื่องของการมีศรัทธา (faith) เพียงอย่างเดียวซึ่งเป็นเรื่องอัตวิสัย (subjectivity) แต่บาร์เบอร์และนักปรัชญากลุ่มนี้ พยายามแสดงให้เห็นว่า วิทยาศาสตร์ไม่ได้มีความเป็นวัตถุวิสัยอย่างเข้มงวดเช่นนั้น ในบทที่ 3 ซึ่งแสดงทัศนะเกี่ยวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ของบาร์เบอร์ (และเป็นวิธีการที่สังคมนิยมยอมรับ) ให้แสดงให้เห็นแล้วว่า ในขั้นการเก็บข้อมูลเพื่อสนับสนุนกฎและทฤษฎี ก็มีการสมมติล่วงหน้าถึงหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ อยู่แล้ว ดังนั้นข้อมูลจึงผ่านการตีความมาแล้ว และในการพิสูจน์สนับสนุนทฤษฎี เราก็มีการใช้เหตุผลรวมทั้งจินตนาการของนักวิทยาศาสตร์ ดังนั้นวิทยาศาสตร์จึงไม่ได้ปลอดจากการที่มีบุคคลเข้าไปยุ่งเกี่ยว (personal involvement) และไม่ใช่วัตถุวิสัยอย่างเข้มงวดดังที่เราเคยคิดกัน แต่วิทยาศาสตร์ก็ยังสามารถมีความเจริญก้าวหน้าได้โดยใช้วิธีการดังที่กล่าวมา (ในบทที่ 3) กล่าวคือ ใช้เกณฑ์เชิงประจักษ์และเกณฑ์ทางเหตุผลในการประเมินทฤษฎีวิทยาศาสตร์

หลังจากวิเคราะห์วิธีการทางวิทยาศาสตร์ นักปรัชญากลุ่มนี้ก็วิเคราะห์วิธีการทางศาสนา (ดังแสดงในบทที่ 5) เพื่อแสดงให้เห็นว่า ศาสนาไม่ใช่เรื่องของศรัทธาเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ ศาสนาไม่ใช่เรื่องอัตวิสัย แต่ศาสนาก็มีการหาความรู้ด้วยวิธีการทางศาสนา จะประกอบด้วย ประสบการณ์ทางศาสนา และการตีความ ประสบการณ์จากความเชื่อทางศาสนาในคัมภีร์ คัมภีร์ทางศาสนาจะเสนอแนะวิธีการดำเนินชีวิตตามศาสนาซึ่งจะทำให้เรามีประสบการณ์ทางศาสนา แต่บางครั้งเราจะได้รับประสบการณ์ทางศาสนาซึ่งคัมภีร์อธิบายไม่ได้หรือประสบการณ์นั้นอาจจะไม่สอดคล้องกับแนวทางในคัมภีร์ ดังนั้น เราจะมีการใช้เหตุผลพิจารณาว่า เราตีความคัมภีร์ผิดพลาดอย่างไร เมื่อเราพยายามปรับความเข้าใจคัมภีร์เสียใหม่แล้ว เราก็นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป ดังนั้นจะมีปฏิสัมพันธ์กลับไปกลับมาระหว่างการตีความคัมภีร์และประสบการณ์ทางศาสนา (รวมทั้งนำความเชื่อในคัมภีร์มาตีความประสบการณ์ทางศาสนาด้วย) สำหรับผู้นับถือพระเจ้า (เช่น ชาวคริสต์)

ประสบการณ์ทางศาสนา ก็คือ การมีประสบการณ์กับพระเจ้า ความกลัว ความรัก และ ความเคารพต่อพระองค์ ฯลฯ และกัมภีร์ศาสนา ก็คือ แนวทางการดำเนินชีวิตตามคำสอน ของพระองค์ซึ่งบันทึกโดยสาวกของศาสดา ดังนั้น บาร์เบอร์และโคลสันเห็นว่า วิธีการทาง วิทยาศาสตร์ และศาสนา สามารถเปรียบเทียบกันได้ และวิธีการทั้งสองมีความคล้ายคลึง กันด้วย

ความคล้ายคลึงประการแรก คือ ศาสนาจะมีการหาความรู้ด้วย เนื่องจาก ผู้นับถือศาสนาต้องการเข้าถึงความจริงของศาสนา นั่นก็คือ พระเจ้า สำหรับทางวิทยาศาสตร์ เราเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่อการหาความรู้ ประการที่สอง เมื่อเราพิจารณาวิธีการทาง ศาสนาจะเห็นว่าประกอบด้วยเกณฑ์เชิงประจักษ์และเกณฑ์ทางเหตุผลเช่นกัน เกณฑ์เชิงประจักษ์ ก็คือ ประสบการณ์ทางศาสนา ซึ่งเทียบได้กับการเก็บข้อมูลโดยประสบการณ์ทางผัสสะใน วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ประสบการณ์ทางศาสนายังถูกตีความจากกัมภีร์ศาสนาด้วย ซึ่งคล้ายกับ ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ซึ่งผ่านการตีความแล้ว ประสบการณ์ทางศาสนาจะถูกนำกลับไป ตรวจสอบการตีความจากกัมภีร์ด้วยว่า กัมภีร์ตีความประสบการณ์ทางศาสนาของเราอย่างเป็น เอกภาพเพียงใด มีประสบการณ์บางครั้งที่กัมภีร์อธิบายไม่ได้หรือไม่ เมื่อมีปัญหานี้ เราจะใช้ เหตุผลตรวจสอบความเชื่อในกัมภีร์เพื่อปรับปรุงให้มีความสอดคล้อง และนำกลับมาตีความ ประสบการณ์ทางศาสนาของเราใหม่ ลักษณะนี้คล้ายคลึงกับในวิทยาศาสตร์ที่ว่า ข้อเท็จจริงจะ ถูกนำไปประเมินทฤษฎี ถ้าหากมีข้อเท็จจริงบางอย่างที่ทฤษฎีอธิบายไม่ได้ เราต้องใช้เหตุผล ตรวจสอบทฤษฎีเพื่อปรับปรุงให้อธิบายข้อเท็จจริงเหล่านั้นได้ ฯลฯ ดังนั้นกลุ่มนี้ (บาร์เบอร์ โคลสัน และคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึง) เห็นว่า วิธีการทั้งสองมีหลักการคล้ายกัน วิธีการ ทางศาสนาจึงน่าจะมีความน่าเชื่อถือ เหมือนวิธีการทางวิทยาศาสตร์

การที่ผู้เขียนนำทัศนะของบาร์เบอร์และโคลสันเข้ามาพิจารณาในวิทยานิพนธ์นี้ เพราะคิดว่ามีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์ในแง่ที่ว่า กลุ่มนี้พยายามนำวิธีการทาง วิทยาศาสตร์ไปสนับสนุนความน่าเชื่อถือของวิธีการทางศาสนา โดยใช้ให้เห็นถึงลักษณะร่วมของ วิธีการทั้งสองนี้ (ถึงแม้ว่าสองคนนี้จะไม่พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าจากวิธีการทางวิทยา ศาสตร์โดยตรงเหมือนสวินเบอร์น) นอกจากนี้ผู้เขียนเห็นว่า เป็นการศึกษาว่า ถ้าหาก วิธีการทางศาสนาต้องดำเนินตามแนวทางวิทยาศาสตร์ในการหาความรู้ จะมีปัญหาอะไรใน การใช้เป็นวิธีการเข้าถึงพระเจ้าหรือมีความรู้เกี่ยวกับพระเจ้า

ในท้ายบทที่ 5 ผู้เขียนได้วิจารณ์ทัศนะของบาร์เบอร์ และโคลสันไว้แล้ว ในที่นี้จะสรุปข้อวิจารณ์ต่อโคลสันก่อน เพราะทัศนะของโคลสันต่างไปจากบาร์เบอร์อย่างหนึ่ง คือ เขาเห็นว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นแนวทางหนึ่งในการมองเห็นความจริงเกี่ยวกับพระเจ้าด้วย ผู้เขียนได้วิจารณ์ไว้แล้วว่า วิทยาศาสตร์ในปัจจุบันไม่มีอะไรที่บ่งถึงพระเจ้า อยู่เลย จะใช้เป็นวิธีการมองเห็นความจริงเกี่ยวกับพระเจ้าได้อย่างไร ดังนั้นสิ่งที่ต้องพิจารณาต่อคือ วิธีการทางศาสนามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ จากการศึกษาที่มีความคล้ายคลึงกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เขียนได้วิจารณ์ไว้ในบทที่ 5 เช่นกัน ในช่วงที่วิจารณ์ บาร์เบอร์ (ซึ่งเป็นข้อวิจารณ์ต่อโคลสันเช่นกัน) ว่า วิธีการทางศาสนาจะมีความน่าเชื่อถือ ก็ต่อเมื่อ สามารถแสดงให้เห็นว่ามีพื้นฐานที่มั่นคงในการหาความรู้ เช่นเดียวกับที่วิธีการทาง วิทยาศาสตร์มี หรือกล่าวอีกอย่างว่า วิธีการทางศาสนาต้องสามารถพิสูจน์สนับสนุนความมีอยู่ ของพระเจ้าภายในกรอบของมันเอง วิธีการนี้จะไม่มี ความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นเพียงเพราะว่ามี ความคล้ายคลึงกับวิธีวิทยาศาสตร์ ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในบทที่ 5 ช่วงที่วิจารณ์บาร์เบอร์ว่า จุดเริ่มต้นในการหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งภายนอกก็คือประสบการณ์ สำหรับวิทยาศาสตร์จุดเริ่มต้น ในการหาความรู้คือ ประสบการณ์ทางผัสสะ และประสบการณ์นี้ เป็นพื้นฐานที่มั่นคงในการ หาความรู้ ถ้าหากวิธีการทางศาสนาจะมีความน่าเชื่อถือ จะต้องแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ ทางศาสนาเป็นพื้นฐานในการหาความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงพิจารณาในบทที่ 6 ว่า ประสบการณ์ทางผัสสะเป็นพื้นฐานที่มั่นคงในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างไร และชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์ทางศาสนาจะมีปัญหาอย่างไรในการให้ความรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ ของพระเจ้า

สิ่งสำคัญที่ผู้เขียนชี้ให้เห็นคือ ประสบการณ์ทางผัสสะให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งซึ่ง อยู่ภายนอกตัวเราได้ก็เพราะ ภายในประสบการณ์ทางผัสสะมีแบบแผนที่สามารถสัมผัส ตัวอย่าง เช่น ในเรื่องของโต๊ะ ถ้าหากโต๊ะเป็นวัตถุภายนอกตัวเรา เราจะสามารถกลับไปพบโต๊ะ ตัวนั้นอีกในลักษณะที่แน่นอน เช่น เราจะมองเห็นโต๊ะเป็นรูปสี่เหลี่ยมเหมือนเดิม กคคจะ รู้สึกแข็ง ฯลฯ เรากล่าวแล้วว่า ถ้าหากไม่มีความสม่ำเสมอภายในประสบการณ์ทางผัสสะ ของเรา เราจะไม่สามารถมีความรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ของสิ่งใด ๆ ได้ เช่น ถ้าหากใน ครั้งแรกที่พบโต๊ะ เราเห็นเป็นรูปสี่เหลี่ยม กคครู้สึกแข็ง ฯลฯ ในครั้งต่อมา เราเห็น

เป็นรูปกลม กตฐฐีสึกนัม (ซึ่งนี้ยังคงเป็นโต๊ะตัวเดิม) เราจะไม่รู้ว่าจะได้ที่เราพบครั้งแรก และครั้งหลังเป็นตัวเดียวกันหรือไม่ นั่นคือ ถ้าวัตถุภายนอกตัวเราเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่มีความสม่ำเสมอเลย เราจะไม่สามารถมีความรู้อะไรได้เลย การที่ประสบการณ์ทางผัสสะของเรามีความสม่ำเสมอ เพราะวัตถุภายนอกมีคุณสมบัติที่แน่นอน สม่ำเสมอ เราจึงมีประสบการณ์กับมันในลักษณะสม่ำเสมอ ในกรณีของประสบการณ์ทางศาสนาที่เช่นกัน ถ้าหากว่ามันจะสามารถให้ความรู้อะไรสักอย่าง เช่น พระเจ้า มันจะต้องมีแบบแผนที่สม่ำเสมอ เพื่อที่เราจะมั่นใจได้ว่า ในการมีประสบการณ์ทุก ๆ ครั้งนั้น เป็นประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งเดียวกัน และเราจึงมั่นใจได้ว่าสิ่งซึ่งเรามีประสบการณ์นั้นเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวเรา แต่ผู้เขียนก็ได้ชี้ให้เห็น (ในท้ายบทที่ 6 หน้า 131) แล้วว่า ถ้าหากประสบการณ์ทางศาสนา มีความสม่ำเสมอ เราควรสมมติล่วงหน้าว่า สิ่งที่ทำให้เรามีประสบการณ์ทางศาสนานั้น มีคุณสมบัติเชิงแนวโน้มนั้นที่จะแสดงคุณสมบัติที่แน่นอนออกมา ถ้าหากประสบการณ์นั้นเกี่ยวกับพระเจ้า เราควรจะคิดว่า พระองค์ทรงมีคุณสมบัติเชิงแนวโน้มนั้น (dispositional property) ที่จะทำให้เรามีประสบการณ์กับพระองค์ในลักษณะที่แน่นอน ซึ่งจะนำไปสู่ความคิดว่า พระเจ้าทรงมีข้อจำกัดซึ่งอาจอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ผู้นับถือพระเจ้าจะไม่ยอมรับทัศนะเช่นนี้ ดังนั้นปัญหาที่คือ จากประสบการณ์ซึ่งมีข้อจำกัด นำไปสู่ข้ออ้างว่า เรากำลังมีประสบการณ์กับพระเจ้าซึ่งไร้ข้อจำกัดอย่างไร

จากการพิจารณาทัศนะของบาร์เบอร์และโคลสัน เกี่ยวกับวิธีการทางศาสนา ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับวิธีวิทยาศาสตร์ จะพบว่า พื้นฐานของวิธีการทางศาสนา ซึ่งก็คือ ประสบการณ์ทางศาสนาก็ยังไม่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าผู้ซึ่งไร้ข้อจำกัด (กล่าวคือ ทรงมีสรรพคุณ สรรพคุณ ฯลฯ) พระเจ้าผู้ซึ่งไร้ข้อจำกัดอาจจะทรงดำรงอยู่จริง และประสบการณ์ทางศาสนาของเราอาจจะเป็นการมีประสบการณ์กับพระองค์ แต่เราก็มีประสบการณ์กับพระองค์เพียงบางแง่เท่านั้น ปัญหาที่คือ เรามั่นใจได้อย่างไรว่า เรากำลังมีประสบการณ์กับพระเจ้าผู้ซึ่งไร้ข้อจำกัด ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า วิธีการทางศาสนาของบาร์เบอร์ยังไม่ทำให้เรามีความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าทั้งหมด และเมื่อมองจากแง่ของการพิสูจน์สนับสนุนความรู้ วิธีการทางศาสนาที่ยังไม่สามารถพิสูจน์สนับสนุนความมีอยู่ของพระเจ้าซึ่งไร้ข้อจำกัด (ตามคุณลักษณะที่สวินเบิร์นกล่าว) ได้

จากการพิจารณาประสบการณ์ทางศาสนา เราก็ยังคงเห็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง คือ การที่เราจะมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งใด สิ่งนั้นต้องแสดงความสม่ำเสมอออกมา นั่นคือสิ่งนั้น ต้องแสดงคุณลักษณะที่แน่นอนมาประการ เพื่อให้เรารู้ว่า เรากำลังมีความรู้เกี่ยวกับสิ่ง ๆ เดิม ถ้าสิ่งซึ่งเราต้องการศึกษานั้นไม่มีความสม่ำเสมอเลย เราจะหาความรู้ไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่สิ่งนั้นอาจมีอยู่จริง

ง. สรุป

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ มุ่งที่จะศึกษาว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (ตาม ทักษะของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์) จะมีข้อจำกัดอะไรในการใช้พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้า ในการศึกษานี้ ผู้เขียนใช้วิธีการ ศึกษาทักษะของนักปรัชญากลุ่มสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งพยายามใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้า หรือพยายามปกป้องความ น่าเชื่อถือของวิธีการทางศาสนา โดยชี้ให้เห็นว่าวิธีการทางศาสนามีความคล้ายคลึงกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เขียนได้วิจารณ์ข้อบกพร่องของทักษะเหล่านี้ แล้วชี้ให้เห็นว่าอะไร เป็นข้อจำกัดของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้า

จากการศึกษา ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่วิทยาศาสตร์ศึกษานั้น เป็นสิ่งซึ่ง มีความสม่ำเสมอ นั่นคือ วิทยาศาสตร์ศึกษาปรากฏการณ์ในธรรมชาติซึ่งมีความสม่ำเสมอ การที่วิทยาศาสตร์ประสบความสำเร็จ ก็เพราะสามารถเปิดเผยให้เห็นถึงความสม่ำเสมอนี้ ในธรรมชาติ ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า ถ้าหากไม่มีความสม่ำเสมอเลย จะเป็นไปไม่ได้ที่มนุษย์ จะมีความรู้ แม้แต่ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้ การที่วิทยาศาสตร์รู้ถึงความสม่ำเสมอนี้เอง ทฤษฎีวิทยาศาสตร์จึงสามารถทำนายเหตุการณ์ในอนาคต เพื่อรอการทดสอบได้ นั่นคือ การที่ ทฤษฎีทดสอบได้อย่างอิสระ และการที่ทฤษฎีผ่านการทดสอบนี้ ทำให้ทฤษฎีได้รับความเชื่อถือ เมื่อเรานำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้า จะเกิดปัญหาขึ้นเนื่องจาก พระองค์ทรงเป็นผู้ไร้ข้อจำกัด ไม่ได้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ใด ๆ จึงเป็นไปไม่ได้ที่เราจะหากฎ หรือทฤษฎีใด ๆ มาอธิบายการดำรงอยู่ของพระองค์ ดังนั้นเราไม่สามารถทำนายเหตุการณ์ ในอนาคตเพื่อทดสอบความมีอยู่ของพระองค์ ดังนั้น เราจะไม่มีมั่นใจว่าพระองค์ทรงดำรงอยู่ หรือไม่ (จากกรอบของวิธีการทางวิทยาศาสตร์) ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า ถ้าหากพระเจ้าทรง ดำรงอยู่จริง จะเป็นการยากที่จะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้า

ผู้เขียนยังไม่อาจสรุปว่า เป็นไปไม่ได้เลย เพราะอาจจะมีวิถีทางที่เป็นไปได้ เพียงแต่เมื่อพิจารณาโมทัศน์เกี่ยวกับพระเจ้า เช่น ทรงมีสรรพเดช สรรพญาณ ฯลฯ ซึ่งมีลักษณะไร้ข้อจำกัด ผู้เขียนยังมองไม่ออกว่าจะเริ่มต้นศึกษาความมีอยู่ของพระองค์อย่างไร

ในวิทยานิพนธ์นี้ยังได้พิจารณาประสบการณ์ทางศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานของวิธีการทางศาสนา พบว่า ประสบการณ์จะต้องมีความสม่ำเสมอเช่นกันจึงจะสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างแก่เรา แต่หากประสบการณ์นี้จะต้องมีความสม่ำเสมอ จะไม่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าผู้ซึ่งไร้ข้อจำกัดได้

ดังนั้น ข้อจำกัดของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการหาความรู้เกี่ยวกับพระเจ้านี้คือ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ใช้ในการหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งซึ่งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่สม่ำเสมอ ในขณะที่พระเจ้าไม่ทรงอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ใด ๆ จึงเป็นการยากที่จะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้า

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ยังไม่อาจสรุปได้อย่างแน่ชัดว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์แบบสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ ไม่อาจใช้พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าได้อย่างเด็ดขาด เพราะอาจจะมีวิธีการพิสูจน์สนับสนุนพระเจ้าได้ในภายหลัง ถ้าเราพิจารณาทฤษฎีวิทยาศาสตร์บางทฤษฎี เช่น ทฤษฎีวิวัฒนาการของคาร์วิน เราจะพบว่าทฤษฎีนี้ให้คำทำนายอนาคตไม่ได้เช่นกัน แต่นักวิทยาศาสตร์ยอมรับทฤษฎีนี้ได้ เพราะมันเสนอมโนทัศน์บางอย่าง เช่น การกลายพันธุ์ (mutation) ซึ่งมีโมทัศน์นี้ นำเราไปสู่การศึกษาพันธุศาสตร์ ฯลฯ ความสำเร็จในสาขานี้ เราน่ากลับมาอธิบายกระบวนการวิวัฒนาการได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะว่าเราอาจลองตรวจสอบมโนทัศน์เกี่ยวกับพระเจ้าให้ละเอียด แล้วพิจารณาความมโนทัศน์บางอย่างอาจนำไปสู่การค้นคว้าวิชาการเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวกับทฤษฎีวิวัฒนาการของคาร์วินหรือไม่